TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ
THƯƠNG HIỆU & CÔNG LUẬN

Hướng tới nền sản xuất lúa bền vững ở Đồng bằng sông Cửu Long

06:20 10/03/2026

Sau hơn hai năm thực hiện Đề án phát triển bền vững 1 triệu ha lúa chất lượng cao, phát thải thấp tại vùng Đồng bằng sông Cửu Long, nhiều kết quả tích cực đã được ghi nhận. Không chỉ vượt mục tiêu diện tích giai đoạn đầu, đề án còn góp phần thay đổi phương thức canh tác, thúc đẩy liên kết sản xuất và từng bước hình thành chuỗi giá trị lúa gạo theo hướng hiện đại, bền vững.

Theo báo cáo của Bộ Nông nghiệp và Môi trường, đến nay diện tích canh tác thuộc vùng chuyên canh lúa chất lượng cao, phát thải thấp đã đạt khoảng 354.800 ha, tương đương gần 200% mục tiêu đề ra cho giai đoạn đầu là 180.000 ha. Kết quả này cho thấy sự hưởng ứng tích cực của các địa phương và người nông dân, trong việc chuyển đổi sang mô hình sản xuất lúa thân thiện với môi trường.

Một trong những thay đổi quan trọng mà đề án mang lại là sự chuyển biến trong tư duy sản xuất của người trồng lúa. Nông dân ngày càng chú trọng áp dụng các biện pháp canh tác tiết kiệm tài nguyên, và giảm phát thải khí nhà kính. Nhiều quy trình kỹ thuật mới đã được áp dụng rộng rãi, như quản lý nước tưới hợp lý, giảm lượng giống gieo sạ, sử dụng phân bón cân đối và hạn chế thuốc bảo vệ thực vật.

Đề án 1 triệu ha lúa chất lượng cao đã đạt được nhiều kết quả tích cực.

Kết quả từ các mô hình thí điểm cho thấy, lượng giống gieo sạ đã giảm khoảng 40–45%, lượng phân bón giảm gần 30%, trong khi số lần phun thuốc bảo vệ thực vật cũng giảm đáng kể so với phương thức canh tác truyền thống. Nhờ đó, chi phí sản xuất giảm, hiệu quả kinh tế của nông dân được cải thiện, đồng thời góp phần bảo vệ môi trường sinh thái trong vùng sản xuất lúa.

Song song với đổi mới kỹ thuật canh tác, đề án cũng thúc đẩy quá trình tổ chức lại sản xuất theo chuỗi giá trị. Hiện có hơn 1.100 hợp tác xã và tổ hợp tác tham gia chương trình, cùng với sự đồng hành của hơn 200 doanh nghiệp và tổ chức liên quan. Trong đó, hơn 100 doanh nghiệp đã tham gia liên kết tiêu thụ lúa gạo với các hợp tác xã.

Khoảng 600 hợp tác xã và tổ hợp tác đã ký kết hợp đồng liên kết sản xuất và tiêu thụ với doanh nghiệp, đảm nhận phần lớn diện tích tham gia đề án. Việc liên kết này giúp nông dân ổn định đầu ra sản phẩm, đồng thời tạo điều kiện để doanh nghiệp xây dựng vùng nguyên liệu đạt tiêu chuẩn phục vụ xuất khẩu.

Đề án cũng khuyến khích phát triển các mô hình kinh tế tuần hoàn trong sản xuất lúa gạo. Tại nhiều địa phương, rơm rạ sau thu hoạch được thu gom để phục vụ trồng nấm, làm phân bón hữu cơ hoặc cung cấp cho các ngành sản xuất khác. Trong vụ đông xuân vừa qua, khoảng 70% lượng rơm rạ đã được tái sử dụng thay vì đốt bỏ như trước đây, góp phần giảm phát thải khí nhà kính.

Một điểm đáng chú ý là việc xây dựng thương hiệu gạo thân thiện môi trường. Hiệp hội ngành hàng lúa gạo Việt Nam đã bước đầu phát triển nhãn hiệu “Gạo Việt xanh phát thải thấp”. Đến nay, hơn 18.000 ha lúa đã được cấp nhãn hiệu này, với sản lượng gạo khoảng 75.000 tấn. Đặc biệt, một số lô gạo thuộc chương trình đã được xuất khẩu sang Nhật Bản, mở ra cơ hội tiếp cận các thị trường cao cấp.

Tuy nhiên, quá trình triển khai đề án vẫn còn gặp không ít khó khăn. Nhiều địa phương cho biết hệ thống thủy lợi và giao thông nội đồng chưa đáp ứng yêu cầu sản xuất quy mô lớn. Dịch vụ cơ giới hóa, đặc biệt trong khâu thu gom và xử lý rơm rạ, vẫn còn hạn chế. Ngoài ra, năng lực quản trị của một số hợp tác xã còn yếu và việc tiếp cận nguồn vốn phục vụ sản xuất phát thải thấp vẫn gặp trở ngại.

Các địa phương kiến nghị, cần tiếp tục đầu tư hạ tầng phục vụ sản xuất, tăng cường hỗ trợ tín dụng và khuyến khích doanh nghiệp tham gia liên kết chuỗi giá trị. Đồng thời, việc huy động nguồn vốn quốc tế và các quỹ hỗ trợ phát triển nông nghiệp cũng được xem là giải pháp quan trọng để mở rộng quy mô đề án.

Với những kết quả bước đầu đạt được, Đề án 1 triệu ha lúa chất lượng cao đang được kỳ vọng sẽ góp phần tái cấu trúc ngành lúa gạo Việt Nam theo hướng hiện đại, hiệu quả và thích ứng tốt hơn với biến đổi khí hậu trong những năm tới.

Nam Sơn (t/h)